

219962 = St-druki
[1]

■ ■ ■ ZBIGNIEW LESZCZYC ■ ■ ■

HERBY
SZLACHTY
POLSKIEJ

Z PRZEDMOWĄ
WACŁAWA GAŚPIŃSKIEGO

f 193a

TOM I.

W POZNANIU

■■■■■ NAKŁADEM ANTONIEGO FIEDLERA ■■■■■
■■■■■ WARSZAWA: E. WENDE & Ska (T. HIŻ I A. TURKUŁ) ■■■■■
■■■■■ LWÓW: H. ALTENBERG. ■■■■■
■■■■■ MCMVIII ■■■■■

Biblioteka Uniwersytecka
w Warszawie

1000593798

ABDANK

Tabl. I

ABDANK, także Abdaniec. W polu czerwonym srebrna litera W, nad hełmem korona, w koronie także druga litera. — Pochodzenie herbu tego ginie w pomroce czasu. Człowiek z gminu nazwiskiem Skuba podał Krakusowi sposób zabicia smoka, który ukrywał się w jaskini obok Wawelu w Krakowie i był postrachem dla całej okolicy.

W nagrodę otrzymał od księcia jako herb literę W, co miało oznaczać Wawel lub Węża. Według innej legendy, za pogańskich w Polsce czasów, niejaki Skuba w obecności swego monarchy zwyciężył dzielnego rycerza niemieckiego i za to klejnot ów otrzymał. — Pewną jest rzeczą, że skoro wiara katolicka w Polsce krzewić się zaczęła, właściciele tegoż klejnotu zasiadali w senacie.

SKUBOW

Pierwotnie herb imieniem przodka zwał się «Skubow» i dopiero w roku 1109 został zmieniony na Abdank. Bolesław Krzywousty wysłał Jana Skubę z Góry krótko przed bitwą na Psiem Polu do cesarza Henryka celem zawarcia pokoju. Cesarz godził się na zaprzestanie kroków wojennych tylko pod tym warunkiem, jeżeli Polacy na wieczne czasy zostaną lennikami jego, a chcąc wysłannikowi królewskiemu pokazać swoją potęgę, poprowadził go do skarbcza, mówiąc: «Za pomocą tego, patrz, podbiję Polskę!» Skuba, nieustraszony pogroźkami, zdjął sygnet z palca, rzucił do skarbcza i rzekł: «Niechaj złoto idzie do złota». Czynem tym zaznaczył śmiało wobec cesarza niemieckiego, że w ten sposób Polaków nigdy nie zwycięży. Henryk zrozumiał dobrze odpowiedź dzielnego rycerza, a pokrywając gniew swój udaną uprzejmością, podziękował: «Hab Dank!» I odtąd klejnot nazwano Habdank czyli Abdank, a Janowi Skubie dla upamiętnienia jego odwagi i przytomności umysłu nadał król nazwisko Skarbka. Siedzibą rodu tego było województwo Krakowskie.

JAN Z GÓRY

Jan z Góry był jednym z najwybitniejszych mężów swego czasu. Jako wojewoda krakowski i hetman, wysłany na Pomorze w roku 1106, celem uśmierzenia buntu, kraj ten ogniem i mieczem spustoszył i z bogatym łupem do Polski powrócił. Pomorzanie, szukający pomsty za poniesioną klęskę, urządzili

zasadzkę na Bolesława Krzywoustego i Skarbka, biesiadujących po szczęśliwie odbytej wyprawie. W czas przestrzeżenia, król i hetman nierównymi siłami, bo w sto koni, uderzyli na nieprzyjaciół i złamali ich szyki. Hetman ranny i pozbawiony oka, zaledwie z trzydziestu rycerzami życie uratował. Niewyleczony jeszcze z ran, wtargnął ponownie na Pomorze i pobił nieprzyjaciół na głowę. Później 1109 roku hetman Jan przeciw Niemcom w pamiętnej bitwie na Psiem Polu, a Czedów pokonał nad rzeką Albim, dając wszędzie dowody niepospolitej odwagi i dzielności wojennej. Pomimo tylu zasług, położonych około dobra ojczyzny, król, podejrzewając Skarbka o knowania przeciw koronie, wtrącił go w roku 1117 do więzienia i pozbawił życia. «Był to człowiek z rodziny rodowitej, z dōwcipu wielki, niemniej w języku, jak i w ręce silny» — mówi o nim kronikarz.

Herb Abdank posiada krom tego wiele odmian. Rodzina Machowskich ma w swym klejnocie nad hełmem pół lwa, trzymającego Abdank w łapach, — również Buczaccy i Jazłowieccy. W herbie Syrokomli do litery W dodano krzyż, a na hełmie zamiast Abdanku trzy pióra strusie. U Hgowskich z Abdanku strzała przez pierścień w górę skierowana, na hełmie trzy strusie pióra. Chaleckich klejnot: Abdank z złamaną i do góry obróconą strzałą, na hełmie strzała przeszywająca skrzydło sępa lub orła. Herb Krokwy do Abdanku przyłączoną krokwę nosi. Sołtanowie mają na Abdanku dwa krzyże na jednej linii i gwiazdę na wierzchu umieszczoną. Wreszcie herb Dębno pod krzyżem Abdank posiada.

**ODMIANY
ABDANKU**

Następujące rodziny pieczętują się herbem Abdank: Ablamowicz, Abramowicz, Ankwicz, Bardziński, Beszewski, Bejnart, Białobrzeski, Białopiotrowicz, Białoskórski, Bieliński Bogucki, Bogusławski, Boleński, Borowski, Borzykowski, Borzymiński, Borzymski, Bram, Buczacki, Budziszewski, Bystrzejowski, Byszowski, Cekliński, Celiński, Cholecki, Chomic, Chociński, Choryński, Chorzewski, Ciekliński, Cieliński, Cieśliński, Czachorowski, Czachorski, Czahorski, Czarkowski, Czelałycki, Czeschaw, Dąbrowski, Dębiński, Dłoto, Doboszyński, Doliniański, Dowgiąło, Dowgiąłowicz, Dunikowski, Dworakowski, Eygird, Gambarzowski, Gastold, Gembarzewski, Gor-

HERBOWI

ABDANK ski, Grocholski, Hankiewicz, Haraburda, Hromyka, Hłowski, Jankiewicz, Jankwicz, Jazłowiecki, Jedleński, Jugoszewski, Jurkowski, Kaczycki, Kaimir, Karnicki, Karski, Kazimir, Kiełczewski, Klonowski, Kobyliński, Kołaczkowski, Konarski, Koplewski, Korzybski, Kossowski, Kowalski, Koziatulski, Kozubski, Krobanowski, Kruszewski, Krzywiński, Kunicki, Leszczyński, Lewikowski, Lidzbiński, Lipski, Lubiański, Łasicki, Łubnicki, Machowski, Magnuski, Malczewski, Malechowski, Mianowski, Mieczkowski, Mikołajewski, Milewski, Miłkowski, Młynkowski, Narbut, Obornicki, Oborski, Odechowski, Oporowski, Orlikowski, Ossowski, Paliszewski, Pękostawski, Piotraszewski, Piotrowski, Piwka, Pniowski, Pomorski, Posadowski, Probolowski, Przeborowski, Przewidki, Psarski, Puczniewski, Pukoszek, Radoński, Raduński, Radzanowski, Radziatkowski, Rajmir, Rażek, Regowski, Rekowski, Rogowski, Rogoziński, Roguski, Rohoziński, Rokuć, Rudzki, Saława, Szczyjeński, Skarbek, Skoraszewski, Skoroszewski, Skuba, Słaka, Słomka, Słomowski, Słomski, Słysz, Sokulski, Starosiedliski, Starosielski, Starski, Suchodolski, Swoszowski, Szepig, Szulc, Tafiłowski, Telszewski, Toczyłowski, Toczyński, Toczyski, Traczewski, Trzebiński, Tworowski, Tworzyski, Ustarbowski, Warakowski, Warszyci, Wat, Ważeński, Ważyński, Widawski, Wielobycki, Wisierski, Wiszowaty, Wojenkowski, Wojewódzki, Wołczek, Wołyński, Woszczyński, Woyczyński, Zawadzki, Zytyński.

ABSZLANK albo Łopotow. W polu czerwonym jelce od szabli płaskie na krzyż złożone. W hełmie trzy pióra strusie. Klejnotu tego używają Bykowscy, dom dawny i zacny, dalej Łopotowie, Łopatowie i Łopatynscy. Wreszcie pieczętują się herbem tym także Wytyżowie w województwie brześciańskim osiadli. Bazyli Łopatynski w roku 1579 w imieniu króla Stefana Moskiewną wojnę wypowiedział.

ACHINGER I ACHINGER I. W złotym polu, na zielonej murawie, siedząca czerwona wiewiórka z podpiersiem białym, nad herbem również wiewiórka między dwiema czarnymi trąbami słoniowymi. Za panowania Zygmunta pierwszego z herbem tym przybył Achinger Zybuld do Polski i osiadł na Rusi. Klejnotem Achinger

pieczętują się rodziny: Achinger, Adamski, Barwiński, Berwiński, Ichnatowski, Pildowski, Ryszewski.

ACHINGER II. Tarcza w szerz na dwie podzielona części, dolna o czterech polach. Pierwsze pole od prawej ręki czarne, drugie złote, trzecie czerwone, czwarte srebrne. Górna część tarczy na dwie podzielona części wzdłuż; po lewej stronie wiewiórka czerwona z ogonem zadartym w górę w złotym polu, po prawej stronie baszta biała w czerwonym polu, brama do niej i dwa okna czarne. Na hełmie korona, nad którą skrzydła rozpostarte, lewe od spodu złote, u góry czarne, prawe od spodu czerwone a na wierzchu białe; między skrzydłami mąż zbrojny z gołym mieczem złotym w rękojeści i złotym jabłkiem.

Do tego domu należy Stanisław Achinger w Księstwie Oświęcimskim i Zatorskim, deputowany do odbierania publicznych kontrybucyj z sejmu r. 1633, dalej Mikołaj Achinger, który żył w roku 1668. Stanisław w Sandomirskim województwie, dziedzic na Kobylanach r. 1677, za żonę miał Mijakowską. Achinger Augustyn, brat stryjeczny Zybulta, mąż zasłużony w wojnie i pokoju, biegły w językach, odebrał w roku 1577 od Rudolfa cesarza przywilej rozciągający się na braci rodzonych jako i stryjecznych oraz ich potomstwo, w którym cesarz chwali ich rycerskie przymioty i przekształca herb pierwotny.

AKSZAK. Serce czerwone na wylot strzałą przeszyte, w polu srebrnym, nad hełmem i koroną trzy pióra strusie. Herb Akszak, po polsku Obrona, został nadany rycerzowi litewskiemu za mężne pogromienie Tatarów. Pokonał on wodza nieprzyjacielskiego, co rzuciło postrach na hordy tatarskie i spowodowało ich rozgromienie. Akszak i jego potomkowie mieszkali na Polesiu, później w województwie Kijowskim. Jan Akszak, sędzia ziemski kijowski, był wybrany w roku 1607 przez sejm na członka komisji, badającej stosowne miejscowości do wybudowania twierdz na Ukrainie. Herbem Akszak pieczętują się następujące rodziny: Akszak, Szwander, Wojtasiewicz.

ALABANDA. W czarnym polu półksiężyc srebrny, z którego wyrasta głowa końska, na lewo zwrócona; na hełmie trzy pió-

ACHINGER II
Tabl. I

AKSZAK
Tabl. I

ALABANDA
Tabl. II